

מושב שני

יו"ר - פרופ' אהוד לוז:

הודעה, לפני שאנחנו מתחילים. המושב הזה הוא ארוך והחלטנו לחלק אותו לשניים, כך שלאחר שתי ההרצאות הראשונות נעשה הפסקה קטנה של כמה דקות, ואחר-כך נתכנס שוב. יש לנו ארבעה מרצים במושב הזה.

אני מרשה לעצמי בתור יושב-ראש לומר כמה מלים לפתיחת המושב הזה על משה שרת. משה שרת הצטיין בין השאר שהוא ייחס חשיבות גדולה למעמד המוסרי של מדינת ישראל, שנראה בעיניו גם בעל ערך מדיני. כלומר, אופייה המוסרי של המדינה, דמותה המוסרית יש לו משקל גם מבחינת דעת הקהל בעולם, אבל גם מבחינת דעת הקהל הישראלי, מבחינה מדינית. וקיומה של המדינה תלוי גם ביצירת דעת קהל עולמית רחבה אוהדת לישראל. אז ב-1956 בעקבות הוויכוח הגדול על פעולות התגמול, הוויכוח עם ה (?) שלו עם בן-גוריון הוא אמר את הדברים הבאים:

"יש כמובן ערך רב לכך שמדינת ישראל תהיה מדינה חזקה, שיצא לה שם בעולם של מדינת גיבורים. אך יכול מישהו לתהות האם כדאי או לא כדאי למדינת ישראל שיצא לה שם של מדינת אמת. יכולה להיות דעה שאין זה חשוב, שמוטב למדינת ישראל שלא תתגדר יותר מדי במורשת הנבואה, בחזון הצדק, החסד והאמת. אבל אם מדינת ישראל דוגלת באלה, היא חייבת משהו בקיומה. אפילו זה עולה בקרבן. אם לא כן, היא מתמרנת את עצמה לתוך מיצר שאין מוצא ממנו מבחינה מוסרית ובטוח ארוך גם מבחינה מדינית".

דברים שהם זרים ומוזרים היום אולי לאוזן בדורנו, אבל לדעתי לא אבד עליהם כלל.

עוד משפט אחד, ובזה אסיים. לאחר רצח בדואים חסרי מגן בדם קר, על-ידי חיילים ישראלים, כמעשה נקמה על רצח שני צעירים ישראלים, תהה שרת בינו לבין עצמו ביומנו "איזו משתי הנשמות המתרוצצות בין דפי התנ"ך תנצח את יריבתה בקרב העם הזה? זו של עדינות נפש, אהבת הבריות, שאיפה כנה לנאה ולנאצל, או זו הקוראת לנקמה?" השאלה גם עומדת בפנינו.

אני מזמין בבקשה את המרצה הראשון שלנו, ד"ר יהושע פרוינדליך מארכיון המדינה, שנושא הרצאתו, "שרת והמאבק המדיני, 1945-1947".